

HEARING ACTIVITY AS A NECESSARY CONDITION FOR LEARNING MUSIC BY FUTURE MUSIC TEACHERS

АКТИВНІСТЬ СЛУХУ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІЗНАННЯ МУЗИКИ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Kaikova M.M. /Кайкова М.М.

teacher /викладач,

Savranska O.M. /Савранська О.М.

teacher /викладач

Municipal Institution «Uman Taras Shevchenko Professional College
of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council»

КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

Анотація. Проаналізовано сутність музичної активності майбутніх вчителів музичного мистецтва. Визначено компоненти активності особистості вчителя музичного мистецтва. З'ясовано сутність музичного слуху майбутніх вчителів музичного мистецтва. Визначено особливості голосу людини. Виділено типи музичного слуху майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Ключові слова: музичний слух, майбутні вчителі музичного мистецтва.

Вступ.

Розгляд питання розвитку творчої музичної активності майбутніх вчителів музичного мистецтва відбувається з урахуванням загально-педагогічних, психологічних особливостей становлення особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва та потреби творчої реалізації його, як вокаліста, інструменталіста.

Зміст творчої музичної діяльності педагога полягає у пошуку принципово нових, оригінальних підходів у вирішенні педагогічних завдань, переосмисленні, вдосконаленні шляхів передачі знань та вмінь вихованцям.

Процес формування творчої музичної активності майбутніх вчителів музичного мистецтва включає розвиток творчої фантазії, уяви, інтуїції, здатності вирішувати проблемні ситуації творчо, з опорою на ґрунтовні фахові знання, формування навичок експериментальної, дослідницької, пошукової діяльності.

Основний текст.

Прояви творчої активності пов'язані з механізмами внутрішньої мотивації особистості, рівнем розвиненості вольової сфери майбутнього вчителя музичного мистецтва. У випадку наявності чітких внутрішніх мотивів, потреби і бажання займатися музично-педагогічною діяльністю, які не стимулюються ззовні, можливим стає прояв активності майбутнього вчителя музичного мистецтва у професійній діяльності.

Тому, в ході фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва питанню формування мотивів навчання та творчої діяльності приділяють належну увагу. Наявність сформованих установок на творчу самореалізацію в ході навчання, в професійній діяльності, сприятиме формуванню особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва на активність засвоєння фахових знань та вмінь.

Постійне прагнення до самовдосконалення, підвищення загального культурного рівня, досягнення вершин фахової майстерності стає потребою особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва, життєвим орієнтиром.

Вивчаючи структуру активності особистості вчителя музичного мистецтва С.Ковальова виокремлює основні компоненти: психолого-педагогічний та музичний.

Психолого-педагогічний компонент:

- пов'язаний із мотиваційно-потребовою, інтелектуальною й емоційно-вольовою сферою особистості;
- визначається індивідуальними психологічними властивостями та якостями психічних процесів;
- охоплює мотиви, характерологічні особливості, творчі якості особистості, механізм творчості; педагогічні здібності (комунікативність, перцептивні здібності, динамізм особистості, емоційну стабільність, креативність) тощо.

Інтегральний музичний компонент:

- розкриває специфіку праці педагога-музиканта;
- включає музикальність, виконавські здібності, психомоторні здібності, творчі вміння [1].

З вищезазначеного стає зрозумілим, що на практиці необхідно викликати мотивацію, застосовуючи інтерактивні методи і форми, а також впроваджувати інноваційні технології (інтерактивні, комп'ютерні, створення ситуації успіху та інші), надати їй статусу установки і лише потім розпочинати музичну діяльність, щоб у студента з'явився особливий стимул до виконання музичних дій, причому це йому не буде набридати через застосування різноманітних форм, методів.

Право здобувача освіти на свободу вибору і можливість заміни видів музичної діяльності. Це означає саморозкриття, самоактуалізацію, самопрояв, але це має носити характер розумного управління студентом створити відповідний клімат особистісного потенціалу [5].

Гуманізація освітнього простору заснована на потребах особистості, бажаннях здобувача вищої освіти, розкритті внутрішніх сил та потужностей, що призводить до самореалізації особистості, з її власною індивідуальністю, та розкриттю неповторності у творчих музичних пошуках та мисленні.

Велике значення в активізації музичної активності вчителя музичного мистецтва є створення особливої атмосфери радості, творчості, добра. Під час гуманізації освітнього процесу відбувається побудова стосунків на засадах співдружності, що дозволяє кожному студенту йти по шляху самопізнання, самоповаги і самостійного навчання[3].

Відповідальність за впровадження суб'єкт - суб'єктної взаємодії лежить на викладачеві, від якого залежить розвиток та стабільність діалогу, і таким чином, це дає поштовх до забезпечення музичної активності студента, а викладачеві зворотний зв'язок, який допомагає стежити за ходом засвоєння музичних знань і своєчасно вносити корективи, вибудовувати зону найближчого розвитку. Так дуже важливим є те, що це служить інструментарієм до

діагностування музичних здібностей, нахилів студента [6].

Зауважимо, що для реалізації на практиці музичної активності майбутнього вчителя музичного мистецтва головним завданням є спрямування освітньої стратегії на суб'єкт - суб'єкту взаємодію, забезпечення студентам активності, відповідальності за результати навчання. Процес життєтворчості досягає кульмінації під час вирішального вибору в основних сферах самореалізації особистості.

З'ясування сутності музичної активності вчителя музичного мистецтва ґрунтується на розумінні категорії «музичний слух». Аналіз досліджень учених (Б. Асаф'єва, З. Корінця, Б.Теплова та ін.), дозволив визначити, що музичний слух застосовується у двох значеннях: широкому та вузькому.

Під музичним слухом:

- у широкому значенні розуміють звуковисотний, тембровий, динамічний слух;
- у вузькому – звуковисотний слух.

Музичний слух характеризується об'ємним змістом, який включає слух:

- мелодичний;
- гармонічний;
- абсолютний;
- відносний;
- звуковисотний;
- вокальний;
- тембровий слух.

Отже, музичний слух здобувача вищої освіти визначається, як здатність сприймати та відтворювати музику.

Ю. Юцевич, поняття музичний слух обґрунтовує, як здібність до створення і виконання музики на основі сприймання елементів музичної мови (висоти, сили, тривалості, тембру), а також функціональних зв'язків між ними (ладового, ритмічного почуття та різних видів слуху), аналізу співвідношення звуків, запам'ятовування та відтворення їх.

А. Готсдінер вважає, що музичний слух – це здатність розрізняти музичні звуки, сприймати, переживати і розуміти зміст музичних творів. Різноманітність проявів музичного слуху, трактує як ряд відносно самостійних здібностей і пояснює цей феномен складною структурою музичного звуку й різним рівнем реакцій людини на звучання музики, що відбуваються на рівні відчуттів.

О. Ростовський вважає, що музичний слух – це здібність сприймати, уявляти та усвідомлювати музичні враження. Організований та розвинутий музичний слух – це здібність, яка направлена на цілісне сприйняття та інтонування музичного твору як вираження його змісту [2].

За Б. Асаф'євим, музичний слух функціонує на основі інтонаційної природи музичного мистецтва, хорового, на сприйнятті та інтонації.

С. Казачкова, М. Колесси, К. Пігрова визначають музичний слух як пріоритет в професії диригента-хормейстера, сформованості музичного слуху в широкій сфері його різновидів, оскільки слух диригента вирізняється

універсальністю і містить у собі всі загальномузичні елементи, але обсяг його значно ширший, ніж в оркестрового музиканта, хорового співака чи вокаліста: він потребує особливої загостреності, оперативності та широко спеціалізованого м'язово-акустичного відчуття у відповідності із виконавським складом.

Голос здобувача освіти формується і розвивається під впливом слуху, який має *особливості*:

- вухо не може утримувати навіть долі секунди одержане відчуття;
- порівняно швидка виснажливість нервової енергії слухового органу при одержанні одноманітних по силі і висоті звукових відчуттів;
- неоднакова чуттєвість до звуків різної висоти.

Отже, слух є основою розвитку всіх музичних здібностей майбутніх вчителів музичного мистецтва, особливо музичної активності. Слухове сприйняття – це перший етап набуття співацької навички, засвоєння певної акустичної норми, якій підпорядковується м'язова діяльність голосового апарату.

У межах досліджень з акустики музичний слух розуміється як здатність до слухової перцепції різних акустичних якостей звуку, що обумовлює виокремлення різновидів музичного слуху.

Звуковисотний музичний слух окреслюється як слухова перцепція частоти коливання звукових хвиль, що відбувається або при співвідношенні із заданим тоном, або з опорою на внутрішнє звуковисотне чуття. Під динамічним музичним слухом розуміється здатність до перцепції обсягу звукової енергії, що проходить за одиницю часу.

К. Мартінсен музичний слух окреслює як початок, що в музично-виконавському процесі зорієнтовує на досягнення художнього результату. Це можливо завдяки слуховій волі виконавця, що охоплює звукотворчу волю, звукотемброву волю, лінієволю, ритмоволю і формуючу волю, які є базовими і здатні до слухового уявлення музичної висоти звуків, специфічної звукової забарвленості, спрямованості одного звуку до іншого та динамічного руху музичних звуків у часі [3].

У ХХІ столітті актуальним стало подолання принципу детального вивчення музичного слуху для переходу від метафори до терміну (М. Карасьова), розробка понятійного апарату музичного слуху як цілісного явища, як категорії музичної психології.

На сучасному етапі розвитку музичної педагогіки, виділена структура музичного слуху та її класифікація.

Виділяють *типи музичного слуху* майбутніх вчителів музичного мистецтва:

- на основі психологічних закономірностей його функціонування;
- когнітивно спрямованого на сприйняття зв'язку між формами прояву та способами мислення:
 - за способом репрезентації (слух зовнішній та внутрішній);
 - стосовно музичного строю (гармонічний та мелодичний);
 - за шкалою стилів організації інформації дедуктивність-індуктивність (слух ладовий і інтервальний);

- за сприйняттям морфологічних сторін музичної мови (слух інтонаційний і ритмічний);
- за сприйняттям музичних складів викладення (мелодичний, гармонічний, тембровий);
- за сприйняттям музично-композиційних аспектів (слух архітектонічний і функціональний);
- за сприйняттям музично-семантичних рис (стильовий) [5].

Музична активність пов'язується з такими засобами, як:

- розвитком чуттєвих механізмів естетичного сприймання – різних видів музичного слуху;
- формуванням навички активізації слухотворчої уваги в процесі роботи над музичним твором;
- розвитком музичного уявлення, як основи музичності.

Висновки.

Активність слуху, є необхідною умовою майбутніх вчителів музичного мистецтва. як у процесі пізнання музики, осягнення її музичного смислу, так і у процесі безпосереднього музичного виконання. Завдяки активності слуху майбутній вчитель музичного мистецтва здатен розпізнати всі компоненти музичного твору, почути та зрозуміти музику внутрішнім слухом, осягнути музичний твір, почути та проінтонувати мелодичні лінії, осягнути художній зміст музичного твору

Література:

1. Давидов М. А. До словника музичної педагогіки. Науковий вісник Нац. муз.акад.України.2000.Вип.14:Музичне виконавство. Кн. 6. С. 144–155.
2. Карпенко Формування музично-слухової спостережливості – складової виконавських навичок майбутніх учителів музики. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2012. Вип. 12. С. 347–353.
3. Кифенко А. М. Хорове мистецтво як художньо-комунікативний процес. Наукова дискусія: теорія, практика, інновації: V Всеукраїнська з міжнародною участю науково-практична заочна конференція, 28-29 серпня 2015 р.)/ГО «Інститут освітньої та молодіжної політики»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. Київ: ГО «ІОМП», 2015. 180с.
4. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник / В.Ф Черкасов. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2014. 472 с.
5. Миколінська С. І. Методика формування слухової уваги молодших школярів на уроках музики: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2013. 20 с.

Literature:

1. Davydov M.A. To the dictionary of musical pedagogy. Scientific Bulletin of the National Academy of Music of Ukraine. 2000. Issue 14: Musical performance. Book 6. P. 144–155.
2. Karpenko Formation of musical and auditory observation - a component of performance skills of future music teachers. Pedagogical education: theory and practice. 2012. Issue 12. P. 347–353.
3. Kyfenko A. M. Choral art as an artistic and communicative process. Scientific discussion:

theory, practice, innovations: V All-Ukrainian scientific-practical extramural conference with international participation, August 28-29, 2015)/GO "Institute of Educational and Youth Policy"; Scientific and educational center of applied informatics of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv: GO "IOMP", 2015. 180p.

4. Cherkasov V.F. Theory and methodology of music education: study guide / VF Cherkasov. Ternopil: Educational book. Bohdan, 2014. 472 p.

5. Mykolinska S. I. Methodology of formation of auditory attention of younger schoolchildren in music lessons: autoref. thesis Ph.D. ped. Sciences: 13.00.02. Kyiv, 2013. 20 p.

Annotation. *The essence of the musical activity of future music teachers is analyzed. The components of the personality activity of the music teacher are determined. The essence of musical hearing of future teachers of musical art has been clarified. The features of the human voice are determined. The types of musical hearing of future music teachers are highlighted.*

Key words: *musical ear, future teachers of musical art.*